

Temel Dini Bilgiler

İslam dininin tarihi, insanlık tarihiyle başlamıştır. İlk insan ve ilk peygamber Hz. Adem ilk defa İslam dinini tebliğ ile görevlendirilmiştir. Son olarak Peygamber (s.a.v.) Allah tarafından bu görevle görevlendirilmiş, Allah'dan aldığı vahyi insanlara hem sözlü hem de uygulamalı olarak öğretmiştir.

İslam dini şu ayeti celilede belirtildiği gibi tamamlanmıştır:

... الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا ..

"... Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim...." (Mâide; 3)

Din, akıl sahibi insanları kendi istek ve arzuları ile dünyada ve ahirette iyiliğe, doğruluğa ve mutluluğa ulaştıran ilahî kurallar bütünüdür. Allah'ın katında tek ve geçerli olan din İslam dinidir:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ... (Ali imran - 19)

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

"Kim İslam'dan başka bir din ararsa, (bilsin ki o din) ondan kabul edilmeyecek ve o ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır." (Âl-i İmrân 3/85)

İslam dışındaki anlayışların Allah katında herhangi bir değeri bulunmuyor. Bir insanın dünya ve ahiret mutluluğunu elde edebilmesi; İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak sistemini benimsemesine ve bu sisteme uymasına bağlıdır. Cibril hadisi diye meşhur olan hadisi şerifte İslam dininin iman, ibadet ve ahlak sisteminin nelerden oluştuğu ve nasıl olması gerektiği bizlere anlatılmıştır.

Cibril hadisinde geçtiğine göre vahiy meleği Cibrîl, bir gün dini öğretmek üzere Peygamber (s.a.v.)'e gelmiş, ona iman, İslâm ve ihsanın ne demek olduğunu sormuş ve bunları yine kendisi cevaplamıştır. Hadisi Şerifi rivayet eden **Ömer İbnü'l-Hattâb radiyallahu anh** şöyle diyor:

Bir gün Resûlullah (s.a.v.)'in huzurunda bulunduğumuz sırada, **elbisesi beyaz mı beyaz, saçları siyah mı siyah, yoldan gelmiş bir hali olmayan ve içimizden kimsenin tanımadığı** bir adam çıkageldi. Peygamber'in yanına sokuldu, önüne oturdu, dizlerini Peygamber'in dizlerine dayadı, ellerini (kendisi) dizlerinin üstüne koydu ve:

ثُمَّ قَالَ: يَا مُحَمَّدُ أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِسْلَامِ، مَا الْإِسْلَامُ؟ قَالَ: «أَنْ تَشْهَدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ، وَتُقِيمَ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِيَ الزَّكَاةَ، وَتَصُومَ رَمَضَانَ، وَتَحُجَّ الْبَيْتَ إِنْ اسْتَطَعْتَ إِلَيْهِ سَبِيلًا» قَالَ: صَدَقْتَ. فَعَجَبْنَا إِلَيْهِ بِسَأَلِهِ وَبِصِدْقِهِ، ثُمَّ قَالَ: أَخْبِرْنِي عَنِ الْإِيمَانِ، مَا الْإِيمَانُ؟ قَالَ: «أَنْ تُؤْمِنَ بِاللَّهِ، وَمَلَائِكَتِهِ، وَكُتُبِهِ، وَرُسُلِهِ، وَالْيَوْمِ الْآخِرِ، وَالْقَدَرِ كُلِّهِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ» قَالَ: صَدَقْتَ. فَأَخْبِرْنِي عَنِ الْإِحْسَانِ، مَا الْإِحْسَانُ؟ قَالَ: «أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ يَرَاكَ» قَالَ: صَدَقْتَ.

- Ey Muhammed, bana İslâm'ı anlat! dedi.

Resûlullah (s.a.v.): - "İslâm, Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın resûlü olduğuna şehâdet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı (tastamam) vermen, Ramazan orucunu (eksiksiz) tutman, yoluna güç yetirebilirsen Kâbe'yi ziyâret (hac) etmendir" buyurdu.

Adam:

- Doğru söyledin dedi. Onun hem sorup hem de tasdik etmesi tuhafımıza gitti.

Adam:- Şimdi de imanı anlat bana, dedi.

Resûlullah (s.a.v.): - "Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, âhiret gününe inanmandır. Yine kadere, hayrına ve şerrine iman etmendir" buyurdu.

Adam tekrar: - Doğru söyledin, diye tasdik etti ve:

- Peki ihsan nedir, onu da anlat, dedi. Resûlullah (s.a.v.):

- "İhsan, Allah'a onu görüyormuşsun gibi kulluk etmendir. Sen onu görmüyorsan da O seni mutlaka görüyor" buyurdu.

Adam yine:- Doğru söyledin dedi, (Müslim, İmân 1, 5. ,Buhârî, İmân 37)

Asrı saadette İslami ilimler Kur'an ve sünnet doğrultusunda bir bütünlük içerisinde bulunurken, daha ileri dönemlerde İslami ilimlerde Tefsir, hadis, kelam, fıkıh,... gibi ihtisaslaşmalar başlamıştır. Dinin pratik alanıyla ilgili bilgiler fıkıhın konusu olmuştur.

Fıkıh kelimesi, sözlükte "bir şeyi bilmek, tam anlamak ve inceliklerini kavramak" anlamına gelir. İlk dönemlerde, fıkıh zihnî çaba ile elde edilen tüm dinî bilgileri kapsıyordu. Ancak iman ve itikad konuları ayrı bir ilim dalı haline gelince, fıkıh daha dar bir anlam kazandı. Artık fıkıh, İslam'ın fert ve toplum hayatıyla ilgili şer'î-amelî hükümleri bilme ve bu konuları inceleyen ilim dalının adı olmuştur.

Bir bakıma müslümanın davranış bilgisi demek olan fıkıhın iki ana kaynağı, Kur'an ve Sünnet'tir.

Hiz. Peygamber hayatta iken vahiy devam ettiğinden, karşılaşılan meseleler doğrudan doğruya Resûlullah'a arz edilir, konu hakkında ya âyet iner veya Hiz. Peygamber onu doğrudan kendisi çözümlerdi. Bu ikinci yol, Hiz. Peygamber'in kendi ichtihadına göre hükmetmesiydi. Resûlullah'ın bu yola başvurmamasının asıl önemli yönü ise, sahâbeyi icthada alıştırması ve özendirmiş olmasıydı. Nitekim Hiz. Peygamber'in Muâz b. Cebel'i Yemen'e kadı olarak gönderirken ona, "Sana hâllî için herhangi bir dava getirildiği zaman nasıl ve neye göre hüküm verirsin?" diye sordu. Hiz. Muaz, "Allah'ın kitabındaki hükümlerle hüküm veririm." dedi. Resûl-i Ekrem Efendimiz, "Eğer Allah'ın kitabında onunla ilgili bir hüküm bulamazsan neye göre hüküm verirsin?" diye sordu. Hiz. Muaz, "Resûlullah'ın sünnetine göre hüküm veririm." dedi. Resûl-i Ekrem Efendimiz bu sefer, "Resûlullah'ın sünnetinde de onunla ilgili bir hüküm bulamazsan, ne yaparsın?" diye sordu. Hiz. Muaz, "O zaman, kendi görüşüme göre icthad eder, hüküm veririm." dedi.

Resûl-i Ekrem Efendimiz bundan son derece memnun oldu. Bu memnuniyetini şöyle ifade etti:

"Allah'a hamdolsun ki, Resûlullah'ın elçisini, Resûlullah'ın razı olduğu şeye muvaffak kıldı." (Tabakât, 3:584; Müsned, 5:230; ibn-i Kesîr, Sîre, 4:199.)

İtikadî fırkalar gibi fıkıh mezheplerinin de büyük kısmı kurucusu sayılan müctehidlerin isimlerine nisbetle anılırlar.

Fıkıh literatüründe yaygın genel kabule göre şer'î delillerden Kitap, Sünnet, icmâ ve kıyas aslî deliller; istihsan, istislah (mesâlih-i mürsele), istishâb, sedd-i zerâyi' gibi deliller de fer'î veya tâlî deliller grubunda yer alır. Bu aslî delillerin bir diğer adı da "dört delil"dir (edille-i erbaa).

İslâm dininin, insanların dünya ve âhiret mutluluğunu sağlamak üzere getirdiği kuralların bütününe şer'î hükümler (ahkâm-ı şer'îyye) veya ilâhî hükümler (ahkâm-ı ilâhiyye) tabir edilir. Şer'î hüküm denince, âyet ve hadislerin doğrudan ifade ettiği hükümler anlaşılır ve bunlar da konuları itibariyle itikadî, ahlâkî ve amelî olmak üzere üç ana gruba ayrılabilir.

1. İtikadî Hükümler:

Dinin itikadî hükümleri, bütün dinî ahkâmın temelini oluşturur. İman esasları böyle olup bunlara kendi bütünlüğü içinde ve nasların bildirdiği şekilde inanılması esastır. Bu hükümlerle akaid ve kelâm ilimleri ilgilenir. Burada İnanç/İman ne demektir? Kısaca ona değinelim:

İman, Hiz. Peygamber'i, Allah Teâlâ'dan getirdiği kesin olarak bilinen hükümlerde (zarûrât-ı dîniyye) tasdik etmek, onun haber verdiği şeyleri tereddütsüz kabul edip bunların gerçek ve doğru olduğuna gönülden inanmak demektir.

Buna göre; imanın hakikati ve özü kalbin tasdikidir. Bir kimsenin iman ettiği, ya kendisinin söylemesiyle veya mümin olduğunu gösteren belli ibadetleri yapmasıyla anlaşılır. O zaman bu kimse mümin olarak tanınır, müslüman muamelesi görür, müslüman bir kadınla evlenebilir. Kestiği hayvanın eti yenir, zekât ve öşür gibi dinî vergilerle yükümlü tutulur. Ölünce de cenaze namazı kılınır, müslüman mezarlığına defnedilir.

Eğer bir kimse inancını diliyle ikrar etmezse ona, müslümana özgü bu tür hükümler uygulanmaz.

İmanın rüknü, kalp ile tasdiktir. Bunun içindir ki kalbinde şüphe ve tereddüdü bulunan kimse, Kelime-i Şahadetî söylese bile Allah katında mümin değildir.

Ayrıca iman, bir bütün olup bölünme kabul etmez. Yani, inanılması gerekli olan şeylerin bir kısmına inanıp da bir kısmını kabul etmemek olmaz.

2. Amelî Hükümler:

Amelî hükümler, itikadî hükümlere nisbetle ikinci derecede oldukları için bunlara ahkâm-ı fer'îye de denilir. Bu hükümler mükellefin dış dünyaya yansıyan davranışlarına bağlanacak sonuçları ve bunlarla ilgili kuralları konu edinir. Bunlar da ibadetler ve muâmelât şeklinde iki kısma ayrılır:

a) İbadetler:

İbadetler insan ruhunu ve iradesini terbiye eden, düşünme yeteneğini geliştiren, fikrî olgunluğunu artıran, sırf Allah'ın rızasını kazanmak için yapılan fiil ve davranışlardır. İbadetlerle ilgili temel kurallar ve şartlar Allah ve Resulü tarafından tek tek açıklanmıştır. İbadetler Allah hakkı olarak yapılır, zamanın ve şartların değişmesiyle değişmez, artmaz eksilmez. Bu sebeple de ibadetlerle ilgili dinî hükümlere "taabbüdî hükümler" denilir. Bunlar iman esaslarından sonra dinin ikinci derecede önemli unsurunu teşkil eder.

Değerli Müslümanlar!

Özelde ibadetleri, genelde İslamı anlayabilmemiz için mükellefi ve mükellefin faaliyetlerini bilmemiz gerekir.

Mükellef; Allah'ın kulunu bir işi yapma veya yapmama hususunda yükümlü tutmasıdır. Yada Şer'î hitapla yükümlü tutulan, söz ve davranışlarına şer'î sonuçlar bağlanan âkıl ve bâliğ insana **mükellef** denir.

Mükellef olan insanların işleri **sekiz kısımdır..** Bunlara “ef’âl-i mükellefin”denir. **Ef’âl-i Mükellefin Şunlardan oluşmaktadır:**

1. Farz 2. Vacib 3. Sünnet 4. Müstehab (Mendub) 5. Mübah 6. Haram 7. Mekruh 8. Müfsid

Günlük olarak yaptığımız işler veya işlerin içeriği bu sekiz maddeden birisine karşılık gelmektedir. Ameli hükümlerin başında temizlik, gusül, abdest, namaz, oruç, zekat, hac, kurban, gibi konular gelmektedir.

Abdest: Arapça karşılığı “güzellik, temizlik ve parlaklık” anlamına gelen "vudû"dur. Fıkıhta abdest, "belli uzuvları usulüne uygun olarak su ile yıkamak ve bazılarını da eldeki su ıslaklığı ile meshetmek" şeklindeki ibadet temizliği olarak tarif edilir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهَّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklere kadar ellerinizi ve -başlarınıza mesh edip- her iki topuğa kadar da ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp iseniz iyice yıkanarak temizlenin. **Hasta olursanız veya seferde bulunursanız veya biriniz abdest bozmaktan (def-i hacetten) gelir veya kadınlara dokunur (cinsel ilişkide bulunur) da su bulamazsanız, o zaman temiz bir toprağa yönelin.** Onunla yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin (Teyemmüm edin). Allah size herhangi bir güçlük çıkarmak istemez. Fakat o sizi tertemiz yapmak ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak ister ki şükredesiniz. (Mâide 6)

Hz. Peygamber de hem müslümanlara fiilî olarak abdestin nasıl alınacağını göstermiş hem de abdestsiz olarak kılınacak hiçbir namazın Allah katında kabul olunmayacağını belirtmiştir (Buhârî, “Vudû”, 2; İbn Mâce, “Tahâret”, 47).

Ayrıca abdest, maddî temizlikle mânevî temizliği birleştirici, müslümana mânevî yönden destek ve güç sağlayıcı bir anlam ve öneme sahiptir. Abdest, dış dünya ile daha çok temasta bulunan organlarımızın temizlenmesine, bu organlarla işlediğimiz günahların bağışlanmasına ve ahirette cennete girmemize vesile olur. (Buhârî, “Vudu”, 3.)

Gusül: Fıkıh ilminde "bütün vücudun temiz su ile yıkanması şeklinde yapılan hükmi temizlik işlemi"ni ifade eder. Guslün Türkçe'deki bir başka adı da boy abdestidir.

Kur'an'da **"Eğer cünüp iseniz iyice temizlenin"** (el-Mâide 5/6) buyurularak cünüplük halinden kurtulmak için guslün gerekliliği bildirilmiş, ayrıca hayzın (ay hali) kadınlar için mazeret hali olduğu belirtilerek gusledip temizleninceye kadar onlarla cinsel ilişki kurulması yasaklanmıştır (el-Bakara 2/222). **Abdest gibi gusül de esasen hükmi-dinî temizlenme ve arınma vasıtasıdır.** Herhangi bir müslümanın namaz, tavaf, Kur'an okuma,... gibi bir ibadeti yapabilmesi ve yaptığı ibadetin geçerli olabilmesi için hadesten taharet dediğimiz, gusül abdestini veya normal abdesti almış olması gerekir.

Namaz: Sözlükte “dua etmek, ibadet etmek, bağışlanma dilemek, yalvarmak” mânalarındaki Arapça **salât** kelimesinin (çoğulu salavât) karşılığı olarak Türkçe'ye geçmiştir. Terim olarak **salât; tekbirle başlayıp selâmla son bulan, belirli hareket ve sözlerden oluşan bedenî ibadeti ifade eder.**

İslâm dininde yüce yaratıcı Allah'a yaklaşmanın yolu, ona yükselmenin basamağı ve bu bakımdan en parlak ve önemli ibadet, namaz ibadetidir. Bu özelliğinden dolayı namaz diğer bütün ibadetlerin özü ve özeti sayılmıştır.

Nitekim Hz. Peygamber bir hadislerinde **"Namaz dinin direğidir"** (Tirmizî, “İman”, 8; Müsned, V, 231, 237;) buyurmuş, **secdeyi de kulun Allah'a en yakın olduğu hal olarak nitelendirmiştir** (Müslim, “Salât”, 215; Nesâî, “Mevâkıf”, 35).

Kelime-i şehâdetten sonra İslâm'ın en önemli rüknü olan namaz, günde beş ayrı zaman diliminde olmak üzere kadın ve erkek her müslüman için bir görevdir.

Namazı terketmek, kılmamak büyük günahdır. Peygamberimiz, kıyamet gününde hesabı sorulacak ilk amelin namaz olacağını bildirmiştir (Tirmizî, “Salât”, 188).

Namaz insanın maddî ve mânevî temizliğinin vasıtası olmaktadır. Namaz esas itibariyle insanı günah işlemekten alıkoyar, günahı uzaklaştırır.

اِنَّ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

"Sana vahyedilen kitabı oku ve namaz kıl; çünkü namaz çirkin ve kötü işlerden alıkor. Allah'ı zikretmek en büyük şeydir. Allah yapıp ettiklerinizi bilir" (el-Ankebût 29/45)

Oruç: Arapça'sı savm ve sıyâmdır. Savm kelimesi Arapça'da "bir şeyden uzak durmak, bir şeye karşı kendini tutmak, engellemek" anlamında kullanılır. İmsak vaktinden iftar vaktine kadar, bir amaç uğruna ve bilinçli olarak, yeme içme ve cinsel ilişkiden uzak durmak demektir. Oruç, Peygamberimiz'in hicretinden bir buçuk sene sonra şâban ayının onuncu günü farz kılınmış olup, İslâm'ın beş şartından biridir. Bakara süresinin 183-185. ayetleri orucun farz kılındığını bildirmektedir.

Oruç riyânın en az karışacağı bir ibadet olduğu için sevabı en fazla olan ibadetlerden sayılmıştır. Peygamberimiz'den nakledildiğine göre, orucun bu yönüne ilişkin olarak Allah, "**Oruç benim içindir; onun karşılığını ben vereceğim**" (Buhârî, "Savm", 2, 9; Müslim, "Sıyâm", 30) buyurmuştur. Bu bakımdan oruç tutmanın sevap olarak karşılığı oldukça yüksektir.

b)Muâmelât ahkâmı:

Muâmelât, geniş anlamıyla fıkıhın ibadetler dışında kalan kısmına verilen isimdir.

Muâmelât ahkâmı, ferdin diğer fertlerle ve toplumla ilişkilerini düzenler, bunları belli kurallara ve sonuçlara bağlar. Bu hükümler temelde adalet ilkesine dayanmakta olup Kur'an ve Sünnette muâmelât ahkâmının sadece temel ilkeleri ve amaçları açıklanmıştır.

İslâm literatür ve geleneğinde oluşan zengin muâmelât ahkâmı, genelde İslâm hukukçularının âyet ve hadisler etrafında geliştirdiği hukuk kültürünü yansıtır. Bu sebeple de **muâmelet ahkâmı, Kur'an ve Sünnet'e aykırı olmamak kaydıyla zaman, yer ve örfe göre değişiklik gösterebilirler.**

Değerli Müslümanlar!

İtikat, ibadet ve muamelat konularını özetledikten sonra burada dinimizin haram kıldığı şeylere de kısaca değinelim... Müslümanların Allah'ın emirlerini yerine getirmeleri ne kadar gerekli ise; Allah'ın yasaklamış olduğu haramlardan kaçınmaları da o kadar gereklidir. O halde haram ne demektir?

Haram, dinen, yapılması ve yiyilip içilmesi kesin olarak yasaklanmış olan şeye denir. Buna göre bir şey helal ise haram değildir, haram ise helal olamaz. Allah Teala'nın yarattığı her şeyde asıl olan helal ve mübah olmaktır. Haram olduğu bildirilenlerden başka hiçbir şey haram değildir.

Haram olan şeyler sayılı ve sınırlı olup bunun dışında kalanlar helaldir. Allah Teala, iyi, temiz ve insan sağlığına yararlı olan şeyleri helal; kötü, pis ve zararlı olan şeyleri de haram kılmıştır.

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ

"(Ey Muhammed!) Sana, kendilerine nelerin helâl kılındığını soruyorlar. De ki: "Size temiz ve hoş olan şeyler, bir de Allah'ın size verdiği yeteneklerle eğitip alıştırdığınız avcı hayvanların tuttuğu (avlar) helâl kılındı. ... (Mâide; 4)

Allah'ın helal kıldıklarını helal, haram olarak bildirdiklerini de haram kabul etmek gerekir. Allah'ın helal kıldığı şeylere haram, haram olarak bildirdiklerini helal kabul etmek dinden çıkmaya sebeptir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحَرَّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ (٨٧)

"Ey iman edenler! Allah'ın size helal kıldığı iyi ve temiz nimetleri (kendinize) haram etmeyin ve (Allah'ın koyduğu) sınırları aşmayın. Çünkü Allah haddi aşanları sevmez." (Mâide; 87)

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ (116)

"Dilleriniz yalana alışageldiğinden dolayı, Allah'a karşı yalan uydurmak için, "Şu helâldir", "Şu haramdır" demeyin. Şüphesiz, Allah'a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa eremezler." (Nahl; 116)

Peygamber Efendimiz de helal ve haram duyarlılığının nasıl olması gerektiğini şu hadisi şerifteki örnekle bizlere göstermiştir.

"إِنَّ الْحَلَالَ بَيِّنٌ، وَإِنَّ الْحَرَامَ بَيِّنٌ، وَبَيْنَهُمَا مُشْتَبِهَاتٌ لَا يَعْلَمُهُنَّ كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ، فَمَنْ اتَّقَى الشُّبُهَاتِ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ، وَعَرْضِهِ، وَمَنْ وَقَعَ فِي الشُّبُهَاتِ وَقَعَ فِي الْحَرَامِ، كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ حِمَى، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ مَحَارِمُهُ، أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ، صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ، فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقُلْبُ"

"Şurası muhakkak ki, haramlar apaçık bellidir, helaller de apaçık bellidir. Bu ikisi arasında (haram veya helal olduğu) şüpheli olanlar vardır. İnsanlardan çoğu bunları bilmez. Bu durumda, kim şüpheli şeylerden kaçınırsa, dinini de saygınlığını da tebrîe etmiş olur. Kim de şüpheli şeylere düşerse harama düşmüş olur, tıpkı koruluğun etrafında sürüsünü otlatan çoban gibi ki, her an koruluğa düşebilecek durumdadır. Haberinizi olsun, her melikin bir koruluğu vardır, Allah'ın koruluğu da haramlarıdır. Haberinizi olsun, cesette bir et parçası var ki, eğer o sağlıklı olursa cesedin tamamı sağlıklı olur, eğer o bozulursa, cesedin tamamı bozulur. Haberinizi olsun bu et parçası kalptir."(Buhârî, İman 39, Büyü 2; Müslim, Müsakat 107)

Bir şeyi helal ve haram kılan Allah Teala'dır. Leş, kan, domuz eti, Besmele söylenmeden kesilen hayvan, içki, uyuşturucu maddeler, kumar, faiz, rüşvet,... Allah tarafından haram kılınmış olan şeylerdir.

Haramın hükmü: Haram olan bir şeyi yapan günahkâr olur, haramdan kaçınan sevab kazanır. Haram olan bir şeyi helal sayan ise dinden çıkar. Zaruretler haramları mübah kılar.

3. Ahlâkî Hükümler: İnsanların diğer varlıklarla olan ilişkilerini düzenleyen, görgü kurallarını öğreten ve nefsin eğitilmesini amaçlayan hükümlerdir. Esasları Kur'an ve Sünnet'te belirtilen ahlâkî hükümlerin temel ilkesi ilâhî emirlere saygı duyup yaratıklara şefkatle muamele etmektir. İnsanı böbürlenme, iffetsizlik, yalancılık, cimrilik gibi kötü huylardan arındırıp alçak gönüllülük, iffet, doğruluk, cömertlik gibi güzel huylara sahip kılmaya çalışan ahlâkî hükümler ahlâk ve tasavvuf ilimlerinin konusuna girer. Dinî hükümlerin amelî ve ahlâkî olanları da dâhil olmak üzere hepsi bir açıdan itikadîdir. (dia. Hüküm md.) Ahlâkî hükümler, Ahlâk ve tasavvuf ilimlerinin ana konusunu teşkil ederler.

Dinî hükümler bu şekilde üç gruba ayrılabilir, Kur'an ve Sünnet'te yer alan bir hükmün hangi grupta yer aldığına bakılmaksızın doğruluğuna ve geçerliliğine inanmak aynı zamanda itikadî bir vecîbedir. Meselâ namaz kılma, zekât verme, şarap içmeme, hırsızlık yapmama amelî bir hüküm ise de bu emir ve yasaklara uymanın doğru ve gerekli olduğuna, inanmak itikadî bir gerekliliktir. Bu sebeple namaz kılma veya içki içme dinî-amelî bir hükmün ihlâli, namazın, orucun farziyetini, faizin, zinanın haramlığını inkâr ise itikadî bir hükmün ihlâli anlamını taşır. Çünkü İslâm inancına göre Allah ve Resulü neyi emretmiş ve neyi yasaklamışsa müslümanın önce bunların doğru ve gerekli olduğuna inanması sonra da gücü yettiği ölçüde bunları yerine getirmesi gerekir.

Rabbim bizleri hakkıyla iman eden ve imanına yaraşır güzellikte salih amel işleyen kullarından eylesin.

Hazırlayan: Veysel ARAN Geyve Vaizi